ترێند/ داهێنان (پێشکەوتن، لە سەرکەشی و بوێریدایە).. عەبدولموتەلیب عەبدوڵڵا

(ترێند) توانا و جوولەی گشتی بیرکردنەوە و هەڵسوکەوت، یان سەرگەرمی و تەواوینی هاوبەشی نێو کۆمەڵگا، وەک فۆرمێك لە فۆرمەکانی ئازادی بەرز دەنرخێنێ. خێرایی و دووبارەبوونەوەی ترێند لەلایەك زمان و ئازادی وەک بەرپرسیارییەتی و بوێری بەرجەستە دەکات، لەلایەکی دیکە جیاوازی زمانیی داهێنانی تاکی سەرکەش پەردە پۆش دەکات؟!.

بە بەدواداچوونی توانای ترێند کە بوێری لەخۆدا هەڵگرتووە و سەرکەشی داهێنان کە چەمکی دەستپێشخەری دەنوێنێ، هەوڵدەدەم خوێندنەوەیەکی گشتی بە زمان لەڕێگای (ئازادی/ بەرپرسیارییەتی) و (ئازادی/ داهێنان) بکەم و خوێندنەوەیەکی تایبەت بە (جیاوازی زمانیی تاکی سەرکەش) بکەم و لەڕێگای چەمکی جیاوازییەوە بڵێم: ئەگەرچی لەڕوویەك لەڕووەکان چیرۆکی بەرپرسیارییەتی سەردەم و خێرایی و دووبارەبوونەوەی ترێند (وەک هاوبەشی پێویستی کۆمەڵگا و توانای بوێری و هێزی میدیا و هەست و ئارەزووی مرۆق لە کاتە دیاریکراوەکاندا) زمانی هاوبەشی سەردەم دەپارێزێت؛ لەڕوویەکی دیکەوە (وەک یەکێک لە گرنگترین و قووڵترین پانتاییەکانی ئازادی کە هۆشیاریی ڕەخنەیی زمانی تاکی سەرکەش و دەستپێشخەری هەڵگرتووە و کاریگەری قووڵی لە گۆڕانکارییەکاندا هەیە) جیاوازی داهێنان پەراوێز دەخات!.

بە کورتی (خێرایی ترێند) بە قووڵی بیر لە سەرکەشی و هەنگاو هەڵگرتن و سەیرورەی گۆڕانکارییەکان ناکاتەوە، بەقەد ئەوەی بیر لە توانای ڕووبەڕووبوونەوەی (ترسی لەدەستچوون) دەکات؛ بەقەد ئەوەی هەوڵی سەرگەرمی کاتی دەدات، ڕاکێشانی سەرنجی گشتی (چ□□□کی بەرپرسیارێتی) وەک هێزی میدیا و تەکنەلۆژیا لە بازاڕی ئەخلاقدا چێشنی (داهێنان) برەو پێبدات؛ بەڵام لەبەرانبەردا (هەنگاو هەڵگرتن بەرەو داهێنان) لەگۆڕێ گرفتە ناکۆتاییەکانی (ئازادی و جیاوازی و زمان)دا دەژی و بە قووڵی بیر لە سەیرورە و گۆڕان دەکاتەوە.

کەواتە زمانی داهێنان (وەک کردە) و بەکارهێنانی ترێند (وەک ئامراز)، یان لە خاڵی جیاوازی نێوان سەرکەشی و بوێریدا دەشێ

(ئازادی زمانی جیاواز و هەنگاو هەڵگرتن بەرەو داهێنان) کەی ئەو ڕوونکردنەوە و ڕێکخستنە نمایشخوازانەی ترێند و سەرگەرمی تێپەڕێنێ... چونکە هەمیشە داهێنان و جیاوازی شێوازێکی نوێ بە کردەی ئازادی زمان دەدۆزێتەوە، بەبێ ئەوەی پشت بە شێوەخوازی ڕاکێشانی سەرنجی گشتی و هاوبەشیکردن، هێزی سەرگەرمی، لایک، کۆمێنت ببەستێت. وەک چۆن (خێرایی و توانای ترێند و ئامرازی تەکنەلۆژی) شێوازێکی نوێ بە خۆنمایشکردن و چێژێکی بەرپرسیارێتی وەک دەرئەنجامی هاوبەشی پەیوەستی کۆمەڵگا، هێزی میدیا و هەست و ئارەزووی مرۆڤ لە کاتێکی دیاریکراودا دەدۆزێتەوە!.
هەڵبەتە گرفتە ناکۆتاییەکانی ئازادی زمان، لە بوێری و سەرکێشی ترێند و داهێنانەوەیە؛ بەڵام یەکێک لە بنەڕەتترین سەرکێشییەکانی ئازادی زمان جیاوازییە، نەك چیرۆکی بەرپرسیارێتی؛ جیاوازی هەمیشە تێگەیشتنێکی نوێیە بە دیتنی گرفتە ناکۆتاییەکانی تاك و زمان. بەو مانایە داهێنان تەنها کۆمەڵێک فۆرمی خێرا و کاتی بڵاوبوونەوەی سەردەم نییە، وەک چۆن زمان تەنها کۆمەڵێک وشە یان دەق نییە کە واتایەکی بەرپرسیارانە و ڕێکخراوی ترێندخوازی هەبێت؛ بەڵکە داهێنانی زمانیی تاکی سەرکێش، گەڕانەوەیە بە ئازادی ئازادی... ئازادی داهێنان جیاوازییە. بوێری و سەرکێشی زمانی داهێنانە و یەکێك لە ڕەگەزەکانی ئازادی بوێریی و سەرکێشی زمانە، بەو مانایە پێشکەوتنی زمان هەم ناوەکییە و هەم دەرەکییە!.
بەڵام بڵاوبوونەوە و دووبارەبوونەوەی ترێند درووستکراوی تاک نییە؛ بەڵکە لە هێزی هاوبەشی کۆمەڵگا و میدیا و تەکنەلۆژیای سەردەمدایە... هەموو ئەم تێگەیشتنە جیاوازانەش لەو بیرکردنەوانەن کە توانای ترێند (خێرایی بڵاوبوونەوە) و مێژووی زمان (بەردەوامی) وەک (ئارەزووی پێشکەوتن) پرسیسەی دەکەن؛ بەڵام هەمیشە (جیاوازی زمانیی تاکی داهێنەر) دەیەوێت بیرۆکەی ترێندی تەکنەلۆژی و بیرۆکەی بەردەوامی مێژوویی لە سەیرورەدا تێپەڕێنێ؛ دەیەوێت لەجیاتی ڕووبەڕووبوونەوەی ترسی لەدەستچوون و لەجیاتی چیرۆکی بەرپرسیارییەتی... هەمیشە (قووڵی مەعریفی) و (دابڕانی مێژوویی) پەرە پیبدات.
بەمجۆرە (جیاوازی زمانیی تاکی سەرکێش) لەڕووی ڕەخنەییەوە توانیوویەتی مێژووی زمان لە چوارچێوەی مێتۆدەکانی بەردەوامی و بەرپرسیارییەتی ئاڕاستەکراو و دووبارەبوونەوە ڕزگار بکات؛ جیاوازی زمانیی تاکی داهێنەر هەمیشە بەدوای بوێری- سەرکێشی و ئازادییەکانی داهێنان و سەیرورەی مەعریفەی جیاوازەوەیە؛ هەمیشە لە وێنە باوەکە و خێرایی بڵاوبوونەوەی تەکنەلۆژی سەردەم، دوور دەکەوێتەوە... جیاوازی داهێنان بەجێی ئەوەی پێشنیاری

برپرسیارییتی و نمایشخوازی بکات… پیوای دب دق و زمان
لسر ئازادی جیاوازییکان و سرکشی تاک و هنگاو هگرتن برو
داهنان ابتو، همیش خی پوری ساتوختی جیاوازیی خی
بت، نک وک ئاون نگدانوی بیرکی چپنراوی زمان و
چپنراوی ناووی تاک بت، نك خی ل پویستی کمایتی و
هزی میدیا و سرگرمی و تکنلژیای سردمدا بدزتو؟!
لردا سیروری جیاوازیی و تاکخوازی دبت خای لاوازی
برپرسیارییتی و بکاربردنی زمانی هاوبش، چیرکی
برپرسیارییتی و تکنلژیای بکاربردن بو تمتبار دکات ک
فرمخوازی سردم یان ترند (هشیاری گشتی) ل خنماییکردن زتر
شتکی دیک نیی… بمجرش بازای خنماییکردن چمکی جیاوازی
زمانیی تاکی سرکش دخات چوارچوی ناپاکییو، همیش
عقییتی باو، هشیاری گشتی، چیرکی برپرسیارییتی … چمکی
جیاوازی و تاکخوازی پراوز و سرکوت دکات! دمو بم هندک
جار (دساتی زا) جیاوازی و تاکخوازی وها پیشان ددات، ک
پشلکردنی پشکوتن و برپرسیارییتیی؛ بو مانایش امانی
قوو ل برانبر خرایی باوبوونو، داهنان ل برانبر
سرگرمی، نرنی ل برانبر ئرنی… ب شواندنی ئاسایش و
ئازادی لکدداتو؛ ئگرچی کردی جیاوازی زمانیی تاکی سرکش
ل هنگاو هگرتن برو داهناندا همیش چمکی برپرسیاریتی و
ترند وک ئامراز دخات ژر پرسیارو.
خاکی دیکی نرنی و هشیاری خنیی ئوی ک زمان و شوازی
نووسینی جیاواز نامیی دخاتو؛ بگومان زمانی نام و جیاواز
هاوشوی ژیانی خك نیی، بام هبژاردنی مرقکان دگ؛
هندک جاریش ناککی تاکگرایی دخاتو (ت ل یك کاتدا ئازادی
و برپرسیارییتی وک دوو بیرکی دژ بیك هدگریت، دشزانی
هردووکیان وک ئرنی و نرنی یك ئوی دی لاواز دکات، لگ
ئوشدا باو ب هردووکیان دکیت و لژیکی دژ ب لژیك بکار
دهنیت.) ئم وای کردوو چمکی جیاوازی سر ب ئازادی ب و
چمکی سرگرمی سر ب توانای ترند، چمکی داهنان سر ب بوری
و سرکشی ب و چمکی برپرسیارتی سر ب توانینی هاوبشی نو
کمگا، ب پچوانشو استه…هر بو مانای پشکوتن ل
جیاوازییدای.
لووی ناوکیشو، پرسیاری گرنگ ئوی: ئایا (ج پنجی
نامیی- ج پنجی نرنی) ل وندی خرای ترنددا- ل وندی
بربوی ئرنییدا بشویکی تواو پشکش کراو؟! چمکی
پشکوتن ل جیاوازییدای و هودات وونی بکاتو ک ئازادی

سنووری دیاریکراوی نییە؛ ئەمەش هۆکاری ئەوە بوو کە جیاوازی لە قۆناغی دواتردا بەرەو بەرپرسیارێتی بگوازێتەوە و بە جۆرێکی دیکە گرنگی بە پەیوەندی نێوان قووڵایی و خێرایی بدات! بێگومان لە هەموو ئەم ڕەخنانەشدا، ناتوانرێت گرنگی و کاریگەری زمانی جیاواز لە بەرانبەر ئازادی، سەرکەشی لە بەرانبەر داهێنان، نەرێنی لە بەرانبەر ئەرێنی… بچووک بکرێتەوە؛ چونکە ئەوە سەیرورەی جیاوازییە ڕێگایەکی نوێی کردۆتەوە بە تێگەیشتن لە ئازادی زمان و سەرکەشییەکانی تاکی داهێنەر و ڕەخنەکارییەوە، ئەگەرچی زۆر جار زمانی جیاواز و سەرکەشییەکان و ڕەخنەکاریی بە شێواندنی ڕەهەندەکانی ئاسایش و ئازادی بەکارهاتووە؟!.

قسەی کۆتایی ئەوەیە: جیاوازی زمانیی تاکی سەرکەش، تێگەیشتنەکە هەم توانای ڕووبەڕووبوونەوەی هەیە و هەم دەستپێشخەری و هەنگاو هەڵگرتن بەرەو داهێنان- سەیرورە. سەیرورەی داهێنان لە دەستپێشخەری و هەنگاو هەڵگرتندا گوزارشت لە ئازادی و بیرکردنەوەی قووڵ و زمانی تاکی جیاوازدا دەکات. لەوەوە ڕەخنەی توند لە جوولەی گشتیی بیرکردنەوە، هەڵسوکەوت یان تێڕوانینی باوی نێو کۆمەڵگا و چیرۆکی بەرپرسیارییەتی و توانای ڕووبەڕووبوونەوەی ترسی ناوەکی دەگرێت!. ترسی ناوەکی لەوەدایە کە لە پەناو داهێنان و چرکەساتە دەرەکییەکاندا مانای ئازادی و ئاسایش و بەرپرسیارییەتی ناوەکی کەمڕەنگ دەکات؛ بەڵام لە کۆی گشتیدا (هەنگاو هەڵگرتن بەرەو داهێنان و جیاوازی) بە یەکێک لە بنەماترین تێگەیشتنەکانی ئازادی و پێشکەوتن و گۆڕانکارییەکانی سەردەم دەژمێردرێت.

عەبدولموتەلیب عەبدوڵڵا
هەولێر 5/1/2026